

Pohádka I (1. polovina 20. století)

Ilustrace Vlasta Baránková

Terminologie a typologie

- **Pohádka** – folklorní
 - literární (tradiční, adaptovaná, klasická; adaptace klasická a autorská)
 - autorská (umělá, moderní)

Typologie folklorní pohádky (pomůckově přejímáno i pro autorskou pohádku):

- Kouzelná (magická)
- Novelistická (realistická)
- Zvířecí (antropomorfizovaná)
- (dětská/pěstounská, legendistická apod.)

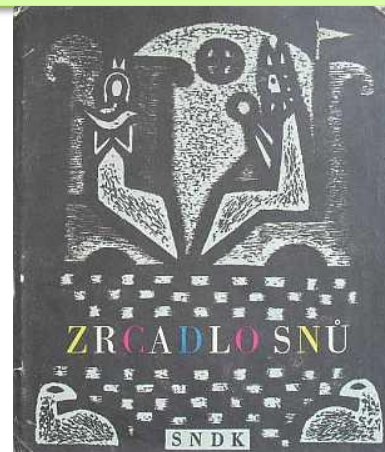
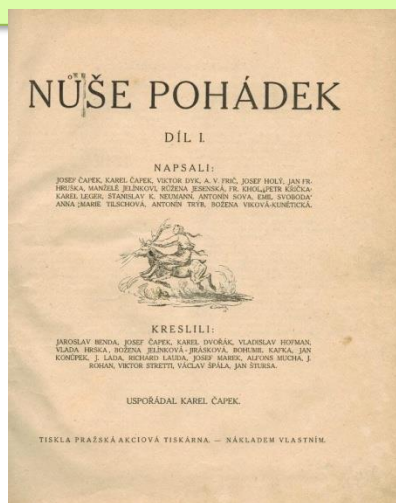
Boje o pohádku

- *Úhor* (1913, Jaroslav Petrbok: Pryč s pohádkou!)
- *Lidové noviny* (1929, Berty Ženatý)
- Jaroslav Frey (*Boj o pohádku*, 1942)

- Karel Čapek (v *Lidových novinách* a v *Marsyas*),
Bedřich Fučík (*O knihu pro mládež*, 1941),
František Kovárna (v *Řádu*) aj.
- Ve světě např.: J. R. R. Tolkien, Bruno Bettelheim
(*Za tajemstvím pohádek*, č. 2000), Jacqueline
Heldová (*V říši obrazotvornosti*, č. 1985)

Pohádkové sborníky

- ***Nůše pohádek I*** (1918), ***Nůše pohádek II*** (1919), ***Nůše pohádek III*** (1920) – ediční projekt Karla Čapka
- **Čeští spisovatelé českým dětem**, editor Jan Šnobl, 40. léta; ***Jitřenka vypravuje***, ***Májový sen***, ***Svět na křídlech***, ***Modrý závoj***, ***Zahrada snů (Zrcadlo snů)***

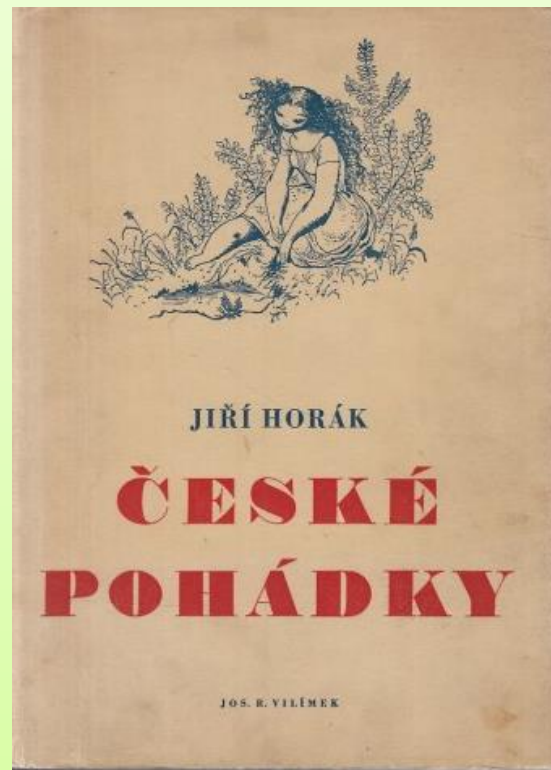

Autorské přístupy k pohádce lidové

- A) Cesta editorská – redakční

Jiří Horák (1884–1975): Český Honza (1940)

Česká pohádky (1944)

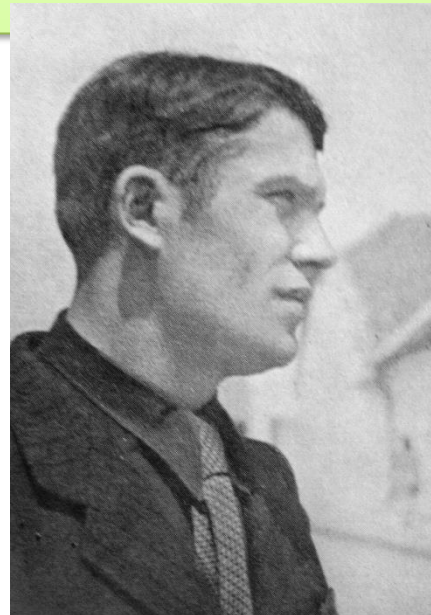
Autorské přístupy k pohádce lidové

- B) Osobitá převyprávění lidových látek

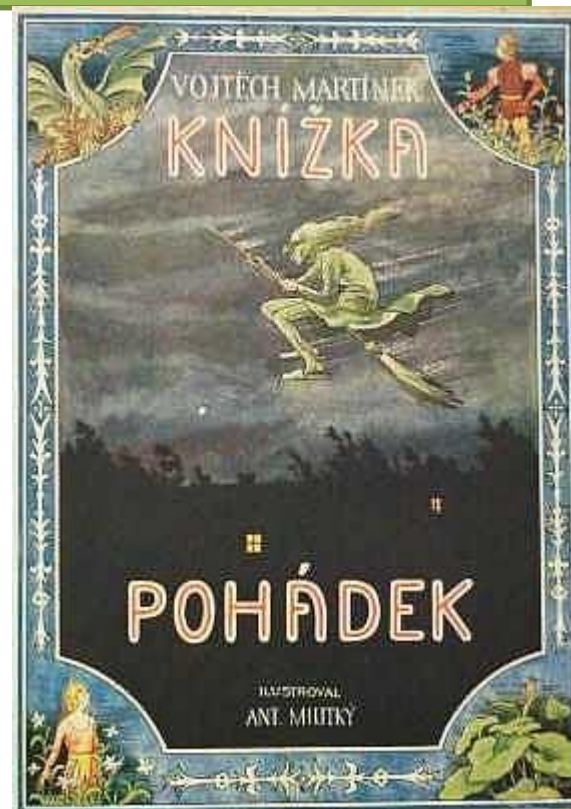
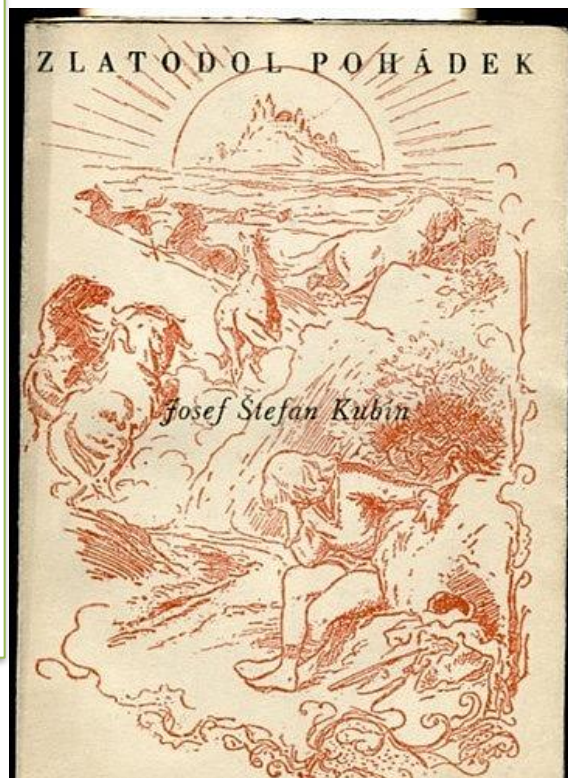
Josef Štefan Kubín (1864–1965): *V čarodějném kole (1941), Záhon rozmarynky (1944), Zlatodol pohádek aj.*

Karel Dvořáček (1911–1945): *Boží země (1941)*

Vojtěch Martínek (1887–1960): *U jasného plamene aj.*

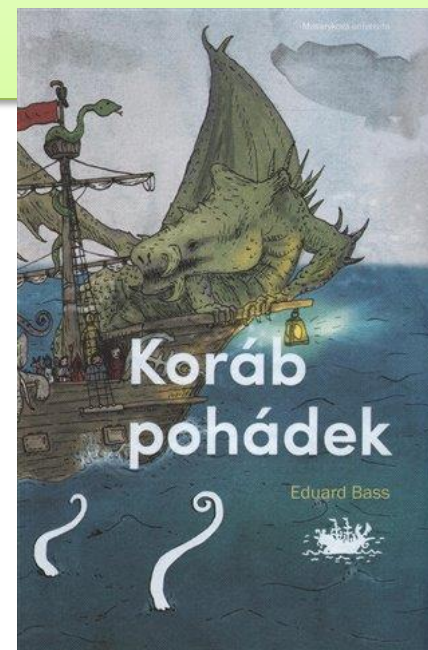
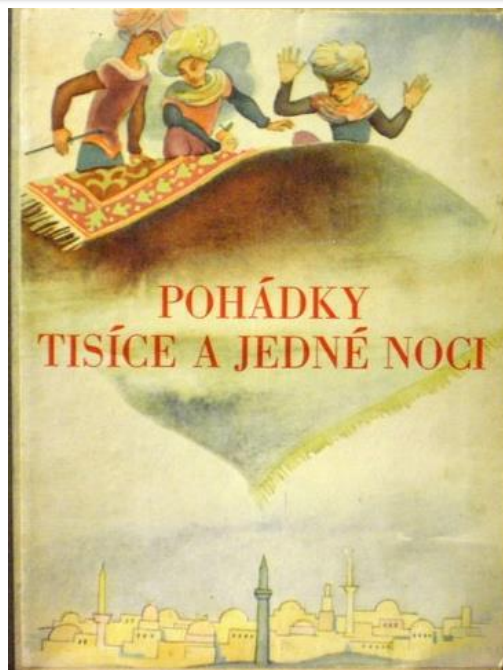
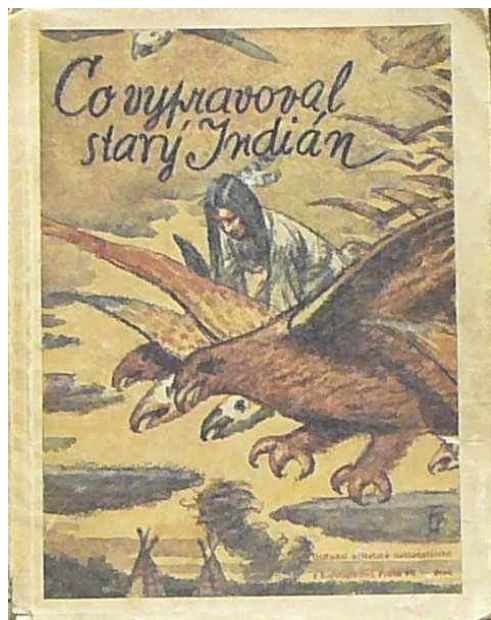
Autorské přístupy k pohádce lidové

Autorské přístupy k pohádce lidové

- C) Pohádky cizích národů

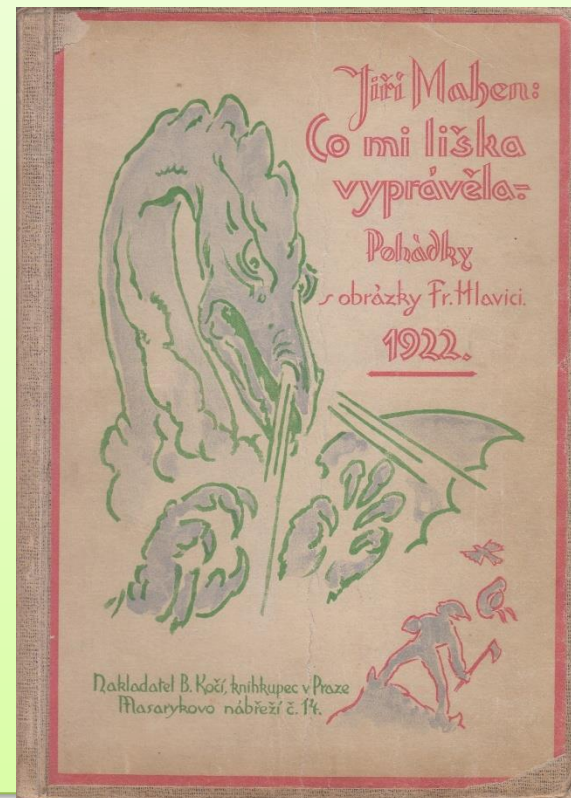
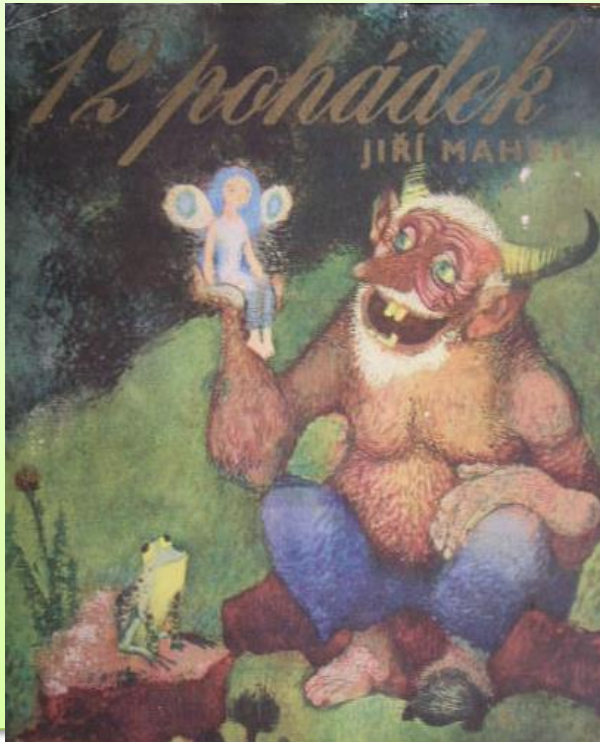
Petr Denk (*Co vypravoval starý Indián*), **Eduard Bass** (*Koráb pohádek*), **Pavel Eisner** (pod jm. Jar. Podroužka, *Veselé pohádky*), **Antonín Zhoř** (*Pohádky tisíce a jedné noci*) aj.

Pohádka autorská

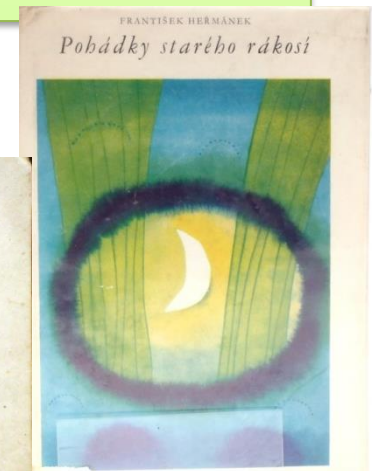
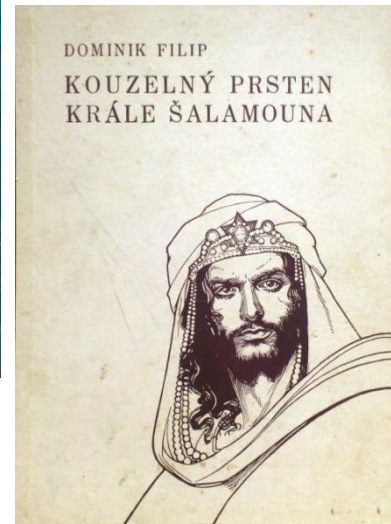
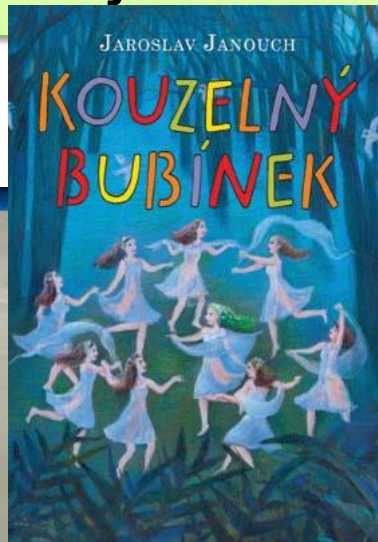
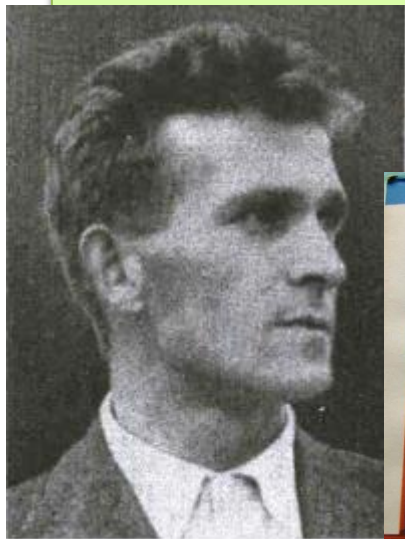
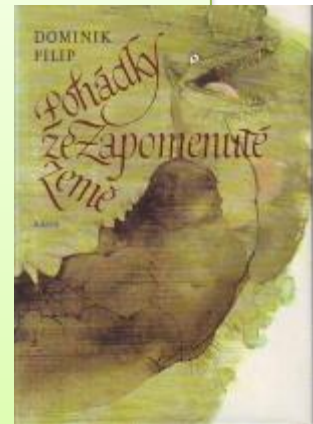
- A) Pohádka úzce spjatá s lidovou tradicí

Jiří Mahen (1882–1939): *Její pohádky (Co mi liška vyprávěla, 1914, 1922), Dvanáct pohádek (1918)*

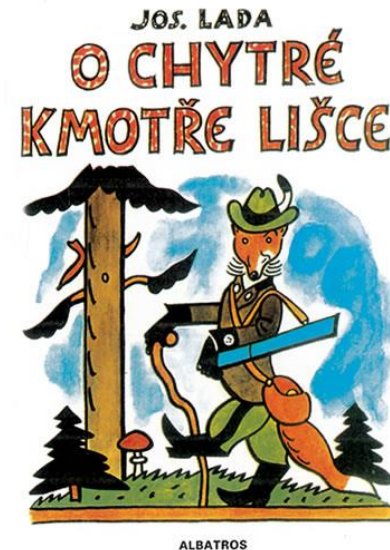
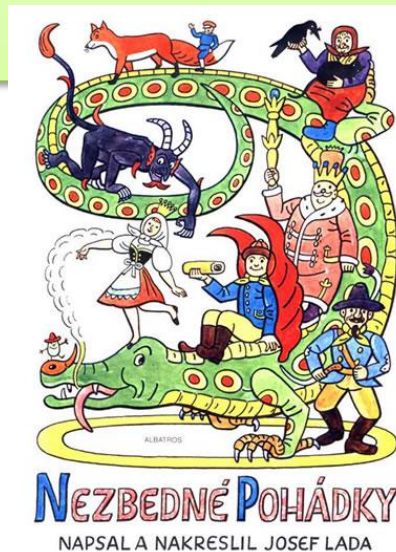
Pohádka autorská

- **František Heřmánek (1901–1946):** *Pohádky starého rákosí* (1942)
- **Klement Bochořák (1910–1981):** *U krále Vendelína* (1950), *Hračky* aj.
- **Jaroslav Janouch, Dominik Filip, František Horečka, Fr. Kárník** aj.

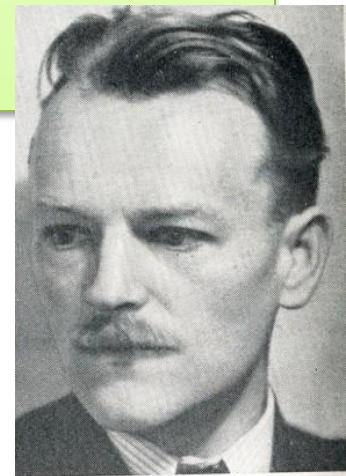
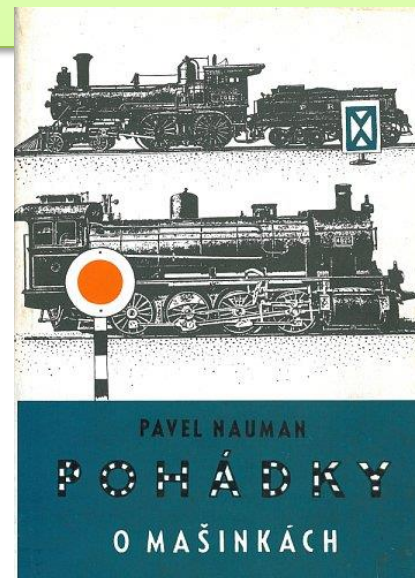
Pohádka autorská

- B) Pohádky naruby
- **Josef Lada (1887–1957):** *O Mikešovi* (od 1943), *Bubáci a hastrmani* (1939), *Pohádky naruby* (1939), *Nezbedné pohádky* (1946) aj.
- **Jiří Marek:** *Veselé pohádky vzhůru nohama* (1947)

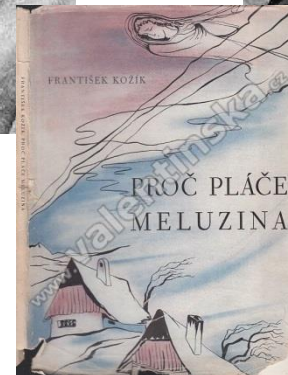
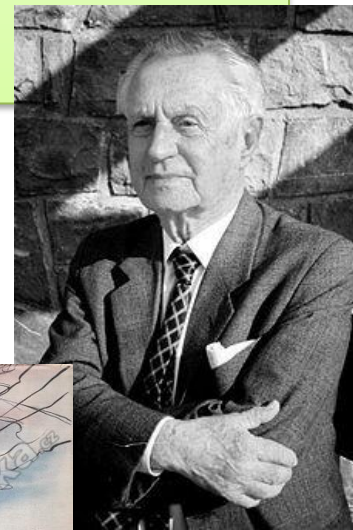
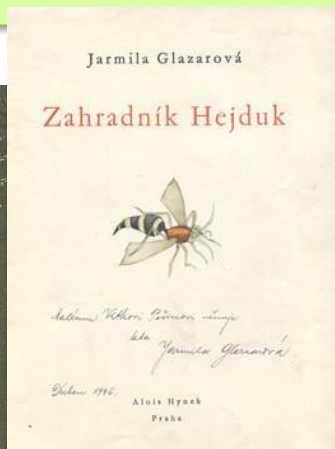
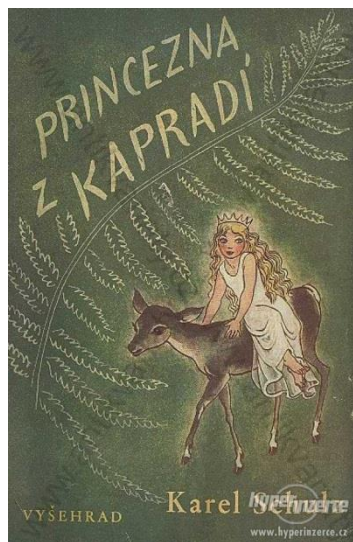
Pohádka autorská

- C) Moderní pohádka „čapkovského typu“
- **Karel Čapek (1890–1938):** *Devatero pohádek* (1932), *Dášeňka čili Život štěněte* (1933), *Měl jsem psa a kočku* (1939)
- **Pavel Nauman (1907–1976):** *Pohádky o mašinkách* (1942)

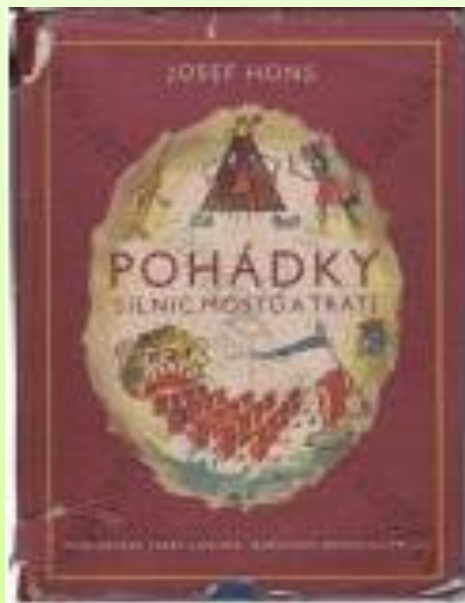
Pohádka autorská

- D) Poetické pohádky a pohádkové příběhy
- **Karel Schulz (1899–1943):** *Princezna z kapradí* (1940)
- **Jarmila Glazarová (1901–1977):** *Zahradník Hejduk* (1944), *Pohádka o malířově Lidušce* (*O Lidušce – malířce pokojů*, poprvé 1941)
- **František Kožík (1909–1997):** *Proč pláče Meluzína* (1943)

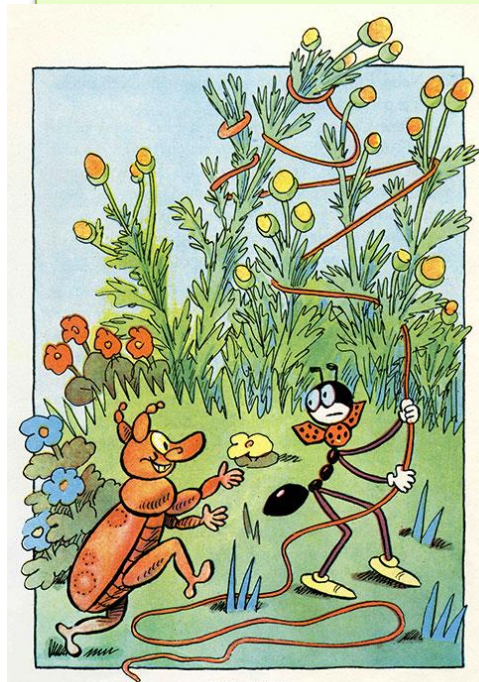
Pohádka autorská

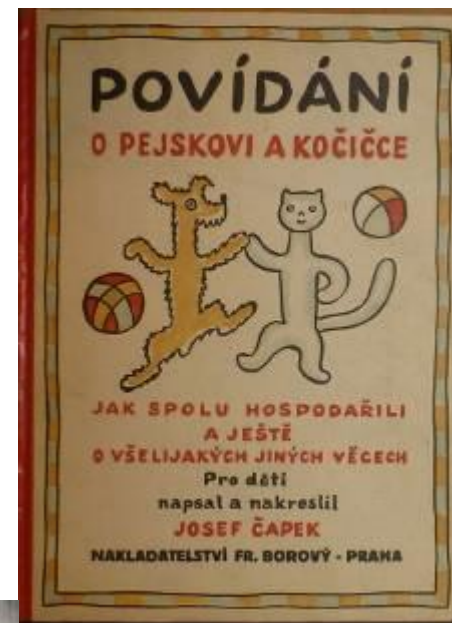
- E) Pohádka uměleckonaučná
- **Josef Hons (1907–2001): *Pohádky silnic, mostů a tratí* (1942)**

Pohádka autorská

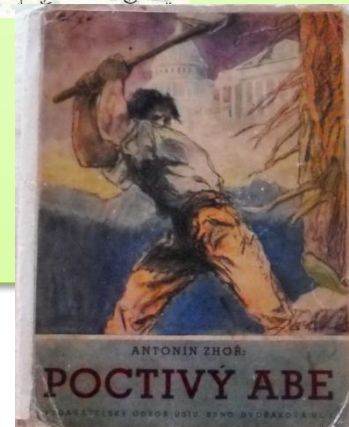
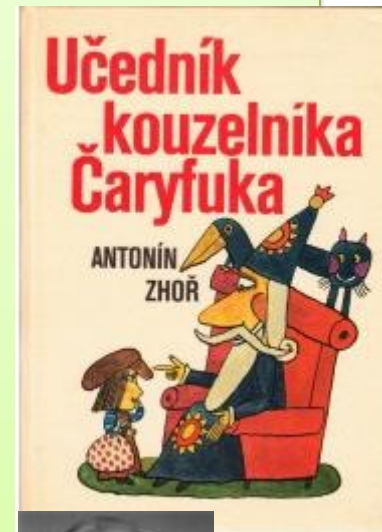
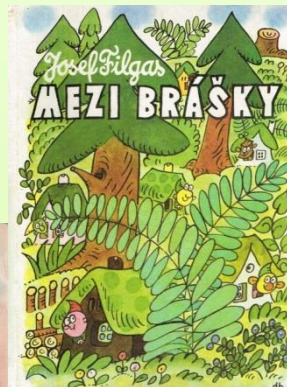
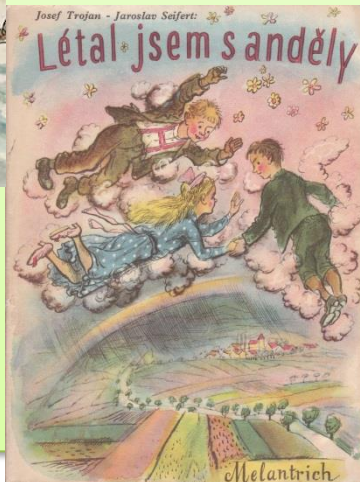
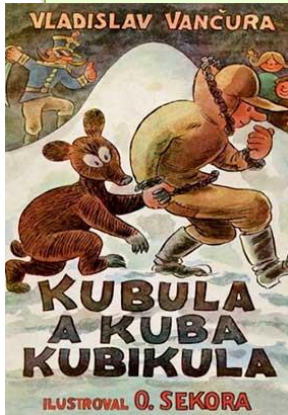
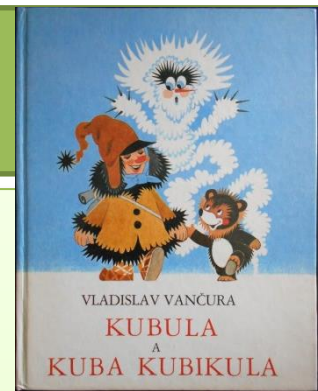
- F) Autorská zvířecí pohádka
- **Ondřej Sekora** (1899 – 1967): *Ferda Mravenec* (1936), *Ferda Mravenec v cizích službách* (1937), *Ferda v mraveništi* (1938), *Trampoty brouka Pytlíka* (1939), *Malířské kousky brouka Pytlíka* (1940), *Ferda cvičí mraveniště* (1947) aj.
- **Josef Čapek** (1887–1945, *Povídání o pejskovi a kočičce*), **Josef Menzl** (*Míša Kulička v rodném lese*, *Míša Kulička v cirkuse*, *Míša Kulička v pražské zoo*, *Míša Kulička v domě hraček*), **Václav Deyl** (*Příběhy z Medové stráně*), **Antonín Šrámek** (*Skřivánci z Velké nivy*) aj.

Pohádka autorská

- G) Rozsáhlejší pohádkové příběhy
- **Vladislav Vančura (1891 – 1942):** *Kubula a Kuba Kubikula* (1931)
- **Josef Trojan (1905 – 1965):** *Létal jsem s anděly* (1941)
- **Josef Filgas (1908 – 1981):** *Mezi brášky* (1940), *Bráška Lajdáček* (1943), *Brášci v Modré zemi* (1944)
- **Antonín Zhoř (1896 – 1965):** *Učedník kouzelníka Čaryfuka* (1946) a jiné.

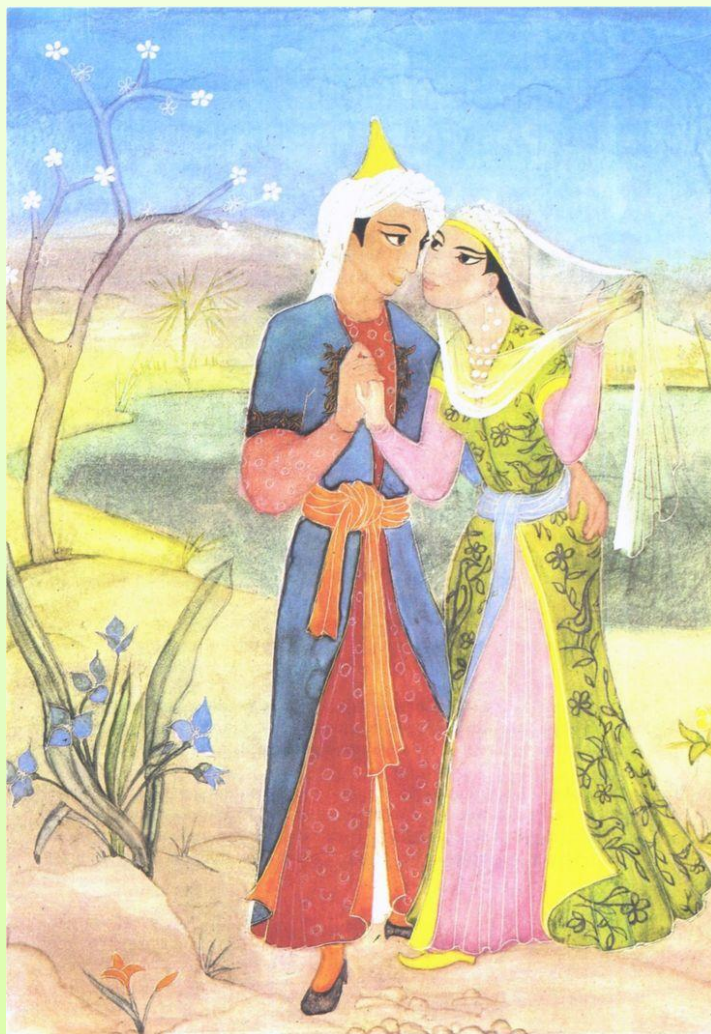

Loutkové divadlo

- **Josef Skupa** (1892–1957): *Hurvínkovo dobrodružství* (1929) aj. Od konce 20. let vlastní divadlo (pozdější Divadlo Spejbla a Hurvínka), adaptuje (často s **Franzem Wenigem**) pohádkové látky, ale ještě častěji specifický, humorný odraz skutečného života dětí, některé příběhy jsou posléze převáděny do prozaické podoby.
- „Tradiční“ loutková divadla i tzv. „domácí: loutkové divadlo (pro ně psal např. **František Langer**)

Děkuji vám za pozornost!

Ilustrace Mária Želibská